

Odziv učencev na operne predstave in koncerte simfoničnih orkestrrov

Povzetek

Številni mladi poslušalci se na umetniških programih, ki jih za šole izvajajo osrednje slovenske glasbene institucije, prvič srečajo z glasbeno umetnostjo. Velika večina jih ob tem doživi pozitivno koncertno izkušnjo, kar vpliva na željo mladih poslušalcev po nadaljnjem obiskovanju opernih predstav in koncertov simfoničnih orkestrrov. Ključno vlogo pri povezovanju mladih poslušalcev z glasbeno umetnostjo imata osrednji slovenski glasbeni društvi Glasbena mladina Slovenije in Glasbena mladina ljubljanska, ki s svojimi programi pomembno vplivata na mlade poslušalce in mlade glasbenike.

Ključne besede: osrednje slovenske glasbene institucije, glasbeno-izobraževalni programi, kulturno-umetnostna vzgoja, glasbena vzgoja

Kulturno-umetnostna vzgoja

Kulturno-umetnostna vzgoja je dokaj novo, vendar zelo hitro razvijajoče se področje, ki se nahaja na presečišču vzgojno-izobraževalnega, kulturnega in znanstvenega sektorja, ukvarja pa

Pupils' Reactions to Opera Performances and Concerts by Symphony Orchestras

Abstract

Under the arts programmes implemented for schools by the central Slovenian musical institutions, many young listeners come into contact with the art of music for the first time. A great majority of them has a positive concert experience, which influences the desire of young listeners to continue attending opera performances and concerts by symphony orchestras. The key role in connecting young listeners to the art of music is played by the two central Slovenian musical societies, i.e. Glasbena mladina Slovenije [Musical Youth of Slovenia] and Glasbena mladina ljubljanska [Ljubljana Musical Youth], whose programmes have a significant impact on young listeners and young musicians.

Keywords: *central Slovenian musical institutions, music education programmes, cultural and arts education, music education*

se s približevanjem umetnosti mladim ter povezovanjem kulturnih in vzgojno-izobraževalnih ustanov. V slovenski kulturni politiki je prvič opredeljena v *Nacionalnem programu za kulturo 2004–2007* (2004), na področju vzgoje in izobraževanja pa jo prvič opredeljujejo in utemeljujejo *Nacionalne smernice za*

kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (2009). Poudarjena sta dva pristopa h kulturno-umetnostni vzgoji. Prvi pristop je učenje v umetnosti, ki se nanaša na poglobljeno učenje specifičnih umetnostnih disciplin, pri čemer se razvijajo učenčeve umetniške sposobnosti in estetska občutljivost. Drugi pristop pa je učenje skozi umetnost, pri katerem je umetnost uporabljena kot sredstvo za učenje in poučevanje drugih kurikularnih predmetov in vsebin (*Road map for Arts Education*, 2006).

Pomen kulturno-umetnostne vzgoje je poudarjen v številnih nacionalnih in mednarodnih dokumentih in raziskavah. Posebej je omenjena njena vloga pri konstruktivni prenovi izobraževalnih sistemov, ki stremijo k izpolnitvi potreb šolajoče populacije v hitro spreminjajočem se svetu. Rezultati globalne raziskave pa so pokazali, da kulturno-umetnostna vzgoja bistveno pripomore k celostnemu kognitivnemu in emocionalnemu razvoju otrok in mladih ter da je njena učinkovitost odvisna od kakovosti (*Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education*, 2010).

Kulturno-umetnostna vzgoja je dvodimenzionalna, vključuje pa dva komplementarna vidika, in sicer vidik sprejemanja umetnosti in ustvarjalni oziroma produktivni vidik. Na specifičnem področju glasbene umetnosti to pomeni, da po eni strani otroci in mladi nastopajo v vlogi poslušalcev, po drugi strani pa so aktivno vključeni v glasbene dejavnosti. V vlogi poslušalcev se lahko udeležijo koncertov, ki jih za šolsko populacijo pripravljajo osrednje slovenske glasbene ustanove, kar največkrat poteka v okviru organiziranih šolskih kulturnih dni. Aktivno pa otroci in mladi sodelujejo v glasbenih dejavnostih pri pouku glasbene vzgoje, pri izbirnih vsebinah, povezanih z glasbo, pri interesnih dejavnostih ter v glasbenem šolstvu.

Izsledki nacionalnih raziskav so pokazali, da je za učinkovito organiziranje in izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje potrebna institucionalizacija področja v smislu vzpostavitve koordinacije za sodelovanje med kulturnim in izobraževalnim sektorjem na vseh ravneh. Poleg tega je poudarjena potreba po zagotovitvi enakih možnosti za kulturno in umetnostno udejstvovanje vsem učencem, zato je bistveno, da je umetnostno izobraževanje sestavni del obveznega izobraževalnega sistema (Hrženjak in Vendramin, 2003). Kot primer dobrega partnerskega sodelovanja na nacionalni ravni je omenjen *Kulturni bazar*, v okviru katerega lahko strokovni delavci spoznajo različne možnosti izvajanja kulturnih dejavnosti za otroke in mladino v vrtcih in šolah ter občolskih ali zunajšolskih dejavnostih, ki so namenjene kakovostnemu preživljanju prostega časa otrok in mladine (Bucik idr., 2011).

Glasba v šoli

V današnjem času je zvočno okolje preplavljeno z masovno kulturo in nasičeno z zvočnimi dražljaji, zato je vzgoja estetske

senzibilnosti in spodbujanje kritičnega vrednotenja pri otrocih in mladih potrebnejše kot kdajkoli prej (Rotar Pance, 2006). V Sloveniji imajo otroci in mladi številne možnosti glasbenega udejstvovanja v okviru kulturno-umetnostne vzgoje v osnovnih, glasbenih in nekaterih srednjih šolah in tudi v kulturnih ustanovah. Glasbena umetnost je obvezni predmet v celotni vertikali osnovnošolskega izobraževanja, poleg tega so z glasbo v osnovni šoli povezani štirje izbirni predmeti, in sicer ansambelska igra, glasbena dela, glasbeni projekt ter klaviatura in računalnik. Z glasbeno umetnostjo povezane vsebine vključuje tudi neobvezni izbirni predmet umetnost, učenci, ki obiskujejo glasbeno šolo, pa lahko to vrsto glasbenega udejstvovanja uveljavljajo kot izbirni predmet. V okviru razširjenega programa osnovnošolskega izobraževanja se izvajajo interesne dejavnosti, med katere spada pevski zbor. Del obveznega programa osnovne šole so tudi dnevi dejavnosti, v okviru katerih šole organizirajo obisk koncerta ali glasbenega dogodka. Na podlagi sodobnih učnih pristopov se učna okolja širijo iz šolskih prostorov v avtentične prostore za doživljanje glasbe, kot so koncertne dvorane, operne hiše, gledališča in druga koncertna prizorišča, saj se tu vzpostavljajo pomembni procesi socializacije posameznika z raznovrstno glasbo in zvočnim okoljem (Sicherl-Kafol idr., 2011). Ključno vlogo pri glasbenem izobraževanju ima kompetenten učitelj, ki mora poleg načrtovanja pouka poznati tudi možnosti medpredmetnega povezovanja in umeščanja glasbe v širši šolski prostor v okviru vzgojnega načrta šole, interesnih dejavnosti, izbirnih predmetov, kulturnih dni, projektov in natečajev ter ustvarjalnega preživljanja prostega časa (Pečjak, idr., 2009). Poleg tega je pomembno, da učitelj ob tem vedno znova vzpostavlja partnerske povezave z umetniškimi ustanovami in glasbeniki (Borota, 2008). Strokovnjaki zato opozarjajo na pomen stalnega strokovnega izpopolnjevanja učiteljev ter spodbujajo sodelovanje med razrednimi učitelji in učitelji glasbene umetnosti (Rotar Pance, 2008). Poleg tega poudarjajo, da bi k večji kakovosti glasbene vzgoje pripomoglo vključevanje umetnikov v pouk glasbe, saj bi s svojim zgledom predstavljali avtentični model estetske izkušnje (Sicherl-Kafol idr., 2011).

Osrednje slovenske glasbene ustanove in društva

Pomembno vlogo pri seznanjanju otrok in mladih z glasbeno umetnostjo imajo osrednje slovenske glasbene ustanove, in sicer RTV Slovenija, Slovenska filharmonija, Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana, Slovensko narodno gledališče Maribor ter Cankarjev dom. Izbrane institucije pomembno sodelujejo pri organizaciji in izvedbi glasbenoizobraževalnih programov, s tem pa otrokom in mladim omogočajo stik z vrhunsko glasbeno umetnostjo. Na podlagi analize izobraževalnih programov osrednjih slovenskih glasbenih institucij smo ugotovili, da vse ustanove redno prirejajo koncerte in predstave za mlado občinstvo z namenom vzgajanja bodočih obiskovalcev koncertnih in opernih prireditev ter dvigovanja zanima-

nja za klasično glasbo v najširšem krogu poslušalcev (Golobič, 2016). Bistveno vlogo pri sistematičnem ustvarjanju glasbeno-izobraževalnih programov, namenjenih vzgoji mladih poslušalcev imata osrednji slovenski glasbeni društvi Glasbena mladina Slovenije in Glasbena mladina ljubljanska (v nadaljevanju: GMS in GML). Izbor glasbenih in učnih vsebin usklajujeta z učnimi načrti za glasbo ter spodbujata možnosti medpredmetnega povezovanja glasbe z zgodovino, sociologijo in drugimi zvrstmi umetnosti. Tako omogočata šolajoči populaciji dostopnost do kvalitetnih umetniških programov, ki jih izvajajo osrednje slovenske glasbene ustanove, bogatita pouk glasbe v osnovni in srednji šoli ter bistveno pripomoreta k vzgoji novih generacij koncertnih poslušalcev. Z njunimi izobraževalnimi programi se učno okolje preseli iz učilnic v koncertne dvorane, kjer se številni učenci prvič srečajo z glasbeno umetnostjo. Z namenom, da bi dosegli kar najširši krog poslušalcev, posreduje glasbenoizobraževalne programe, ki jih izvajajo posamezni glasbeniki ali komorne skupine, tudi na šole po vsej Sloveniji ter tako omogočata dostopnost do kvalitetnih glasbenih vsebin tudi tistim mladim poslušalcem, ki živijo v krajih, oddaljenih od glasbenih središč.¹

RAZISKAVA

Problem, namen in cilj raziskave

Obisk koncerta ali glasbenega dogodka šole najpogosteje organizirajo v okviru kulturnih dni, ki se načrtujejo in izvajajo v sklopu dnevov dejavnosti. Osrednje slovenske glasbene ustanove za šolajočo se populacijo redno izvajajo glasbenoizobraževalne programe z namenom vzgajanja bodočih obiskovalcev koncertnih in opernih prireditev. Kulturna vzgoja na področju glasbene umetnosti še ni bila raziskana z vidika odzivov učencev na operne predstave in koncerte simfoničnih orkestrrov. S kvalitativno raziskavo smo želeli ugotoviti, kako se mladi poslušalci odzivajo na operne predstave in koncerte simfoničnih orkestrrov ter kako umetniški programi osrednjih slovenskih glasbenih institucij vplivajo na šolsko populacijo.

Cilj raziskave je bil ugotoviti, ali organizirani šolski obiski glasbenih prireditev vplivajo na pozitiven odnos do klasične glasbe pri mladih poslušalcih ter v njih vzbujajo željo po nadaljnjem obiskovanju tovrstnih glasbenih dogodkov.

Glede na cilj smo določili naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kakšni so odzivi učencev na operne predstave/koncerte simfoničnih orkestrrov?
2. Kakšne so operne/koncertne izkušnje učencev?
3. Kakšen vpliv imajo glasbenoizobraževalni programi na željo mladih poslušalcev po nadaljnjem obiskovanju opernih predstav/koncertov simfoničnih orkestrrov?

¹ Osebni pogovor z gospo Branko Novak, 7. 5. 2014, osebni pogovor z gospo Marinko Gombač, 25. 4. 2014.

4. Kakšen je vpliv glasbenoizobraževalnih programov na sprejembo mnenja mladih poslušalcev o operi/koncertu simfoničnega orkestra?

Raziskovalna metoda

Raziskava temelji na deskriptivni in kavzalno-neeksperimentalni metodi pedagoškega raziskovanja.

Opis vzorca

V vzorec smo skupno zajeli 100 zapisov učencev, od tega jih je bilo 25 objavljenih v reviji *Glasbena mladina* med letoma 1975 in 1996. 75 odzivov pa smo pridobili na GMS, kamor so jih učitelji poslali kot povratne informacije učencev na simfonične matinee *Izgubljeni v operi* (2006), *Igraj kolce* (2008), *Čarovnikov vajenec* (2010) in *Simfonična glasba na filmskem platnu* (2013).

Zbiranje in obdelava podatkov

Vpliv glasbenoizobraževalnih programov smo zasledovali posredno s pismi, ki so bila objavljena v revijah *Glasbena mladina*, ter zapisov učencev o glasbenih dogodkih, ki so se jih udeležili v organizaciji šol. Iz odzivov je razvidno, da so učenci na pobudo učiteljev napisali povratne informacije o obiskani glasbeni prireditvi, učitelji pa so zapise nato poslali na GMS. Vse odzive so učenci napisali v prostem slogu in zato izražajo edinstveno doživljanje glasbenega dogodka vsakega posameznika. Zasedili smo veliko izvirnih komentarjev in individualnih odzivov učencev na doživljanje glasbenih dogodkov, iz česar sklepamo, da so njihovi odzivi zanesljiv vir informacij.

Odzive učencev smo najprej razvrstili v dve osnovni skupini in jih tudi ločeno obravnavali. V prvi skupini je 40 odzivov učencev, ki so si ogledali operne predstave v izvedbi SNG Opera in balet Ljubljana ter SNG Maribor, v drugi skupini pa je 60 odzivov učencev, ki so prisluhnili koncertom Orkestra Slovenske filharmonije in Simfoničnega orkestra RTV Slovenija. Oblikovali smo tabelo in odzive učencev razvrstili v kategorije, s katerimi smo na štiristopenjski Likertovi lestvici ocenjevali različne stopnje odzivov učencev na operne predstave/koncerte simfoničnih orkestrrov ter različne stopnje vpliva opernih predstav/koncertov simfoničnih orkestrrov na učence.

Razlaga posameznih kategorij v tabelah 1 in 2:

- Odziv učencev na operno predstavo/koncert simfoničnega orkestra
  - 2 – Izraža navdušenje nad operno predstavo/koncertom simfoničnega orkestra.
  - 1 – Izraža mnenje učencev, da jim je bila operna predstava/koncert simfoničnega orkestra všeč.
  - 0 – Ne izraža nobenega mnenja učencev.
  - 1 – Izraža mnenje učencev, da jim operna predstava/koncert simfoničnega orkestra ni bil všeč.

- Opis operne/koncertne izkušnje
  - 2 – Izraža navdušenje nad operno/koncertno izkušnjo učencev.
  - 1 – Izraža pozitivno operno/koncertno izkušnjo učencev.
  - 0 – Ne izraža občutkov ob doživljanju operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra.
  - 1 – Izraža negativno operno/koncertno izkušnjo učencev.
- Vpliv na željo učencev po ponovnem ogledu operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra
  - 2 – Izraža močno željo po ponovnem obisku operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra.
  - 1 – Izraža upanje, da to ni bil zadnji obisk operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra.
  - 0 – Ne izraža želje po ponovnem obisku operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra.
- Vpliv na spremembo mnenja o operi/koncertu simfoničnega orkestra po obisku glasbenega dogodka
  - 2 – Izraža predhodno negativno mnenje o operi/koncertu simfoničnega orkestra in navdušenje nad opero/koncertom simfoničnega orkestra po obisku.
  - 1 – Izraža predhodno negativno mnenje o operi/koncertu simfoničnega orkestra in pozitivno mnenje ter prijetne občutke ob spremljanju operne predstave/koncerta simfoničnega orkestra.
  - 0 – Ne izraža spremembe mnenja o operi/koncertu simfoničnega orkestra.

Rezultati in interpretacija

Kategorije	Lestvica z rezultati, izraženimi v odstotkih			
	-1	0	1	2
Vrednotenje operne predstave	2,5	20	25	52,5
Operna izkušnja	2,5	15	30	52,5
Vpliv na željo po ponovnem ogledu operne predstave	/	70	5	25
Vpliv na spremembo mnenja o operi	/	50	27,5	22,5

Tabela 1 | Odziv učencev na operne predstave

Tabela 1 prikazuje odziv učencev na operne predstave ter vpliv opernih predstav na učence. 77,5 % učencev je izrazilo pozitivno mnenje o operni predstavi, od tega jih je 52,5 % izrazilo navdušenje nad predstavo. 20 % učencev mnenja o operni predstavi ni izrazilo, 2,5 % učencev pa je izrazilo negativno mnenje o operni predstavi. 82,5 % učencev je izkušnjo, ki so jo doživeli v operi, opisalo kot pozitivno, od tega je 52,5 % učencev o operni izkušnji pisalo z navdušenjem, medtem ko je 2,5 % učencev med ogledom operne predstave doživelo negativno izkušnjo.

Iz pisem učencev smo posredno razbrali tudi vpliv, ki ga imajo programi, namenjeni mladim poslušalcem, na šolajočo populacijo. 25 % učencev je z različnimi besedami jasno izrazilo žel-

jo po nadaljnjem obiskovanju opernih predstav, medtem ko je 5 % učencev izrazilo obžalovanje, da se jim tako malokrat ponudi možnost za obisk operne predstave. Poleg želje po nadaljnjem obiskovanju opernih predstav je 50 % učencev priznalo, da so imeli glede opere predsodke in da so po ogledu operne predstave svoje mnenje spremenili. 22,5 % učencev je ob tem napisalo, da so imeli pred obiskom operne predstave negativno mnenje o operi, po obisku pa so nad opero izrazili navdušenje. 27,5 % učencev pa je napisalo, da so imeli pred obiskom operne predstave negativno mnenje o operi, da pa so se med predstavo počutili prijetno in da je živa izvedba opere veliko boljše kot spremljanje operne predstave na radiu ali televiziji.

Kategorije	Lestvica z rezultati, izraženimi v odstotkih			
	-1	0	1	2
Vrednotenje koncerta	6,67	6,67	28,33	58,33
Koncertna izkušnja	6,67	6,67	31,66	55
Vpliv na željo po ponovnem obisku koncerta simfoničnega orkestra	/	81,67	1,66	16,67
Vpliv na spremembo mnenja o koncertih simfoničnih orkestr	/	90	3,33	6,67

Tabela 2 | Odziv učencev na koncerte simfoničnih orkestr

Tabela 2 prikazuje odziv učencev na koncerte simfoničnih orkestr ter vpliv koncertov na učence. 86,66 % učencev je izrazilo pozitivno mnenje o obiskanem koncertu simfoničnega orkestra, od tega jih je 58,33 % izrazilo navdušenje, medtem ko je 6,67 % učencev izrazilo negativno mnenje. Učenci so na različne načine izražali svoje doživljanje koncerta simfoničnega orkestra in izkušnjo, ki so jo ob tem imeli. 6,67 % učencev svoje izkušnje ni opisalo, prav toliko učencev pa je izrazilo negativno izkušnjo, ki so jo doživeli med koncertom simfoničnega orkestra. 86,66 % učencev je ob poslušanju koncerta simfoničnega orkestra doživelo pozitivno izkušnjo, od tega je 55 % učencev izrazilo navdušenje.

Iz odzivov učencev smo posredno razbrali tudi vpliv, ki ga imajo programi, namenjeni mladim poslušalcem, na šolajočo se populacijo. Zaznali smo ga predvsem v želji učencev po nadaljnjem obiskovanju tovrstnih koncertov ter v spremembi mnenja učencev o koncertih simfoničnih orkestr po obisku koncertnega dogodka. Številni učenci so z navdušenjem opisovali izkušnjo, ki so jo doživeli med poslušanjem koncerta simfoničnega orkestra, vendar pa želje po ponovnem obisku tovrstnega koncerta niso eksplicitno izrazili. Tako pri 81,67 % učencev nismo razbrali vpliva koncerta simfoničnega orkestra na željo po nadaljnjem obiskovanju tovrstnih koncertov, 18,33 % učencev pa je jasno izrazilo željo po nadaljnjem obiskovanju koncertov simfoničnih orkestr. Pri 10 % učencev smo iz zapisov razbrali, da je koncert simfoničnega orkestra, ki so ga

obiskali, povzročil spremembo mnenja o tovrstnih koncertih, in sicer gre pri vseh učencih za spremembo mnenja iz negativnega na pozitivno.

Odzivi učencev na koncerte simfoničnih orkestrrov so pokazali, da učenci med obiskom koncerta v večini doživljajo pozitivne občutke in ob tem čutijo notranjo obogatitev. Iz zapisov učencev je razvidno, da koncerti simfoničnih orkestrrov spodbujajo izrazit odziv učencev na emocionalni ravni. Številni učenci so izrazili, da so med poslušanjem koncerta doživljali prijetne občutke, da je glasba naredila na njih globok vtis in da jih je koncert notranje obogatil z zanimivim doživetjem. Nekaj učencev je napisalo, da jih je glasba ponesla v domišljajske svetove, nekateri pa so izrazili očaranost nad močjo glasbe, ki lahko ustvari različna emocionalna stanja. Nekateri učenci so izrazili tudi navdušenje nad Gallusovo dvorano Cankarjevega doma, saj jih je prevzela njena veličina in lepota ter zavedanje, da sedijo v največji koncertni dvorani v Sloveniji. Tudi velike orgle v dvorani na učence napravijo poseben vtis.

Sklep

Na podlagi zbranih informacij ugotavljamo, da imajo otroci in mladi v Sloveniji številne možnosti glasbenega udejstvovanja v okviru kulturno-umetnostne vzgoje v osnovnih, glasbenih in nekaterih srednjih šolah ter tudi v kulturnih ustanovah. V slovenskem izobraževalnem sistemu je glasbena umetnost umeščena kot obvezni predmet v celotni vertikali osnovnošolskega izobraževanja, kjer dopolnjuje kulturno in socialno življenje, sooblikuje zdravo zvočno okolje, pri otrocih in mladih pa spodbuja samodisciplino, kritičnost, ustvarjalnost, estetsko občutljivost, umetniško izražanje ter sodelovanje v ožjem in širšem družbenem okolju. Ugotavljamo, da je kompetenten učitelj ključen dejavnik uspešnega izvajanja glasbene vzgoje kot samostojne discipline in v okviru kulturno-umetnostne vzgoje. Z uresničevanjem ciljev, zapisanih v učnem načrtu za glasbo, se uresničujejo tudi cilji širše pojmovane kulturno-umetnostne vzgoje.

Najpomembnejšo vlogo pri vzgajanju mladih poslušalcev imata v Sloveniji zagotovo GMS in GML, ki nastopata v vlogi posrednika med izbranimi osrednjimi glasbenimi ustanovami in vzgojno-izobraževalnimi zavodi. Ugotovili smo, da imata društvi bistveno vlogo pri sistematičnem ustvarjanju glasbenoizobraževalnih programov, namenjenih vzgoji mladih poslušalcev. Izbor glasbenih in učnih vsebin usklajujeta z učnimi načrti za glasbo ter spodbujata možnosti medpredmetnega povezovanja glasbe z zgodovino, sociologijo in drugimi zvrstmi umetnosti. Na ta način bogatita pouk glasbe v osnovni in srednji šoli ter bistveno pripomoreta k vzgoji novih generacij koncertnih poslušalcev.

Na podlagi odzivov učencev na operne predstave in koncerte simfoničnih orkestrrov ugotavljamo, da mladi poslušalci v veliki večini pozitivno doživljajo obisk glasbenih prireditev osrednjih slovenskih glasbenih institucij, več kot polovica učencev pa je nad programi navdušenih in čustveno prevzetih. Iz zapisov učencev je razvidno, da je večina učencev doživela izrazito pozitivno operno oziroma koncertno izkušnjo, več kot polovica učencev pa se je o izkušnji izrazilo z navdušenjem. Operne predstave in koncerti mlade poslušalce obogatijo z izkušnjo, ki izstopa v sodobnem svetu, nasičenim z zvočnimi dražljaji.

Ob doživljanju pozitivnih občutkov na opernih predstavah in koncertih simfoničnih orkestrrov se pri mladih poslušalcih razvija pozitiven odnos do klasične glasbe ter želja po nadaljnjem obiskovanju opernih predstav in koncertov simfoničnih orkestrrov. Tako pri obiskovalcih opernih predstav kot tudi pri poslušalcih koncertov simfoničnih orkestrrov smo zasledili jasno izraženo željo po nadaljnjem obiskovanju tovrstnih glasbenih prireditev. Številni otroci in mladi imajo predsodke glede klasične glasbe, pozitivna operna oziroma koncertna izkušnja pa jih je prepričala, da so mnenje spremenili. Še posebno izrazita je bila sprememba mnenja učencev o opernih predstavah, saj je kar polovica učencev mnenje spremenila v bolj pozitivno. Izsledki raziskave so pokazali, da osrednje slovenske glasbene institucije s svojimi umetniškimi programi že desetletja pomembno vplivajo na kulturni razvoj šolske populacije.

#Viri in literatura

1. Bamford, A. (2006). *The Wow Factor: Global research compedium on the impact of the arts in education*. Munster: Waxmann.
2. Borota, B. (2008). Umetnost in glasba v spreminjajoči se družbi. *Glasba v šoli in vrtcu*, letnik XIII, št. 2–3.
3. Bucik, N., Požar Matjašič, N., Pirc, V. (ur.) (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol – dopolnjena spletna različica*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf> (7. 12. 2016).
4. *Dnevi dejavnosti* (1998). Ljubljana. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Dnevi_dejavnosti.pdf (7. 2. 2017).
5. *Glasbena mladina ljubljanska*. Dostopno na: <http://www.gml-drustvo.si/> (7. 1. 2017).
6. *Glasbena mladina Slovenije*. Dostopno na: <http://www.glasbenamladina.si/> (7. 1. 2017).
7. Golobič, Š. (2016). *Vpliv umetniških programov osrednjih slovenskih glasbenih institucij na kulturni razvoj in orientacijo šolske populacije*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Akademija za glasbo.
8. Hrženjak, M., Vendramin, V. (2003). *Kulturna vzgoja skozi otroško literaturo*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
9. Hrženjak, M. (2004). *Kulturna vzgoja: evalvacijska študija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
10. Hrženjak, M., Vendramin, V., Jurančič, Ž. (2005). *Kulturna vzgoja: dostopnost kulture ter povezovanje med kulturo in izobraževanjem – iskanje konceptualnih in sistemskih rešitev*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
11. *Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju* (2009). Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Smernice_za_kulturno_umetnostno_vzgojo.pdf (7. 12. 2016).
12. *Nacionalni program za kulturo 2004–2007*. (2004). Ljubljana: Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.
13. *Osebni pogovor z gospo Marinko Gombač*. Ljubljana. 25. 4. 2014.
14. *Osebni pogovor z gospo Branko Novak*. Ljubljana. 7. 5. 2014.
15. Pečjak, S., Borota, B., Bucik, N., Delak, M., Karim, S., Korošec, H., Peštaj, M., Železnik, A. (2009). *Učinki načrtne kulturne vzgoje na kulturno dejavnost učencev v osnovnih šolah: Predlog modela kulturno-umetnostne vzgoje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
16. *Road map for Arts Education* (2006). UNESCO. Dostopno na: [http://portal.unesco.org/culture/es/files/40000/12581058115Road_Map_for_Arts_Education.pdf](http://portal.unesco.org/culture/es/files/40000/12581058115Road_Map_for_Arts_Education.pdf/Road%2BMap%2Bfor%2BArts%2BEducation.pdf) (27. 12. 2016).
17. Rotar Pance, B. (2006). *Glasba*. V: Bucik, N., *Kulturna vzgoja – povezovanje med kulturo in izobraževanjem ter dostopnost kulture za otroke in mladino*. Ljubljana: Ministrstvo za kulturo, str. 4–18. Dostopno na: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/umetnost/Kulturna_vzgoja_MK-pregledna_ekspertiza2005-objava.pdf (20. 12. 2016).
18. Rotar Pance, B. (2008). Umetnost in kultura v šoli. V: Požar Matjašič, N. (ur.), Bucik, N., *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, str. 111–119.
19. *Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education* (2010). UNESCO. Dostopno na: http://portal.unesco.org/culture/en/files/41117/12798106085Seoul_Agenda_Goals_for_the_Development_of_Arts_Education.pdf/Seoul+Agenda+Goals+for+the+Development+of+Arts+Education.pdf (27. 12. 2016).
20. Sicherl-Kafol, B., Denac, O., Borota, B. (2011). *Glasbena umetnost*. V: Bucik, N., Požar Matjašič, N., Pirc, V., *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol – dopolnjena spletna različica*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, str. 89–108.